

KIRRE

Gunilla O.
Wahlström

KIRRE

Gunilla O.
Wahlström

 SAGA
EGMONT

Gunilla O. Wahlström

KIRRE

EN BOK OM ATT MÖTA, VÅRDA OCH
FOSTRA TRASIGA BARN

Saga

Kirre

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1997, 2019 Gunilla O. Wahlström och SAGA Egmont, an imprint of
Lindhardt og Ringhof A/S Copenhagen

All rights reserved

ISBN: 9788726245264

1. E-boksutgåva, 2019

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-koncernen

Förord

Under vissa perioder av mitt liv har jag kommit i kontakt med olika former av verksamhet där man arbetar med omhändertagna barn. Från mitt tidigare skyddade livsperspektiv var det i början en chockartad upplevelse att få inblick i hur dessa barn hade haft det. Jag började förstå att det var en värld så skild från den välordnade värld, som de flesta av oss har privilegiet att leva i, att möjligheten till förståelse är ytterst liten.

Under mina många år som lärare har jag mött sådana barn utan att förstå vilken avgrund det kunde vara mellan den välordnade världen och deras personliga kaos.

I detta sanningens ögonblick förstod jag att jag inte förstått.

Min önskan har varit att skriva en bok, där man kan följa en liten människa och därmed identifiera sig med ett livsöde. Detta brukar leda till nya insikter.

Alla personerna i boken är födda ur min fantasi, men de har fått drag av människor, stora och små, som jag mött på min livsvandring eller vars öde jag tagit del av.

Jag vill uttrycka min fulla beundran för dem som ägnar sitt liv, eller delar av det, åt att lappa ihop trasiga barn och ge dem en förutsättning att leva livet utan ångest och främlingsskap.

För oss, som är privilegierade genom ett välordnat liv och tillgodosedda behov, är utmaningen desto större att öppna våra ögon och sinnen så att vi kan se, och därmed förstå hur vi bäst kan hjälpa dem som vi inte förstod oss på.

Lund i maj 1997

Jag vill tillägna boken Henriks farmor, Frideborg, och alla de andra goda fosterföräldrar som har öppnat sina hjärtan och sina hem för barnen som behöver räddas.

Längst bak i boken (s. 271—276) finns frågor att arbeta vidare med i arbetslag inom skola och barnomsorg eller i studiecirkel.

Kapitel 1

Lise var fortfarande berusad då Kirre föddes. Svårt hade det varit. Kroppen lydde inte så det hade tagit lång tid. Hur lång tid visste inte Lise, och hon brydde sig inte heller. Äntligen var det över, och hon hade hela tiden vetat att det skulle bli en kille och att han skulle heta Kirre. Kirre som hon hade varit så kär i. Den första människan som hon kände att hon kunde ge något, och som inte tittade bort för att man inte orkade med hennes hjälplöshet.

Kirre hade sett så glad ut när hon kom. Hade till och med lagat lite mat åt henne en gång. Stekt korv hemma. De hade nästan varit som en liten familj. Hon hade nästan kunnat tro att de hörde ihop. Då ville Lise stanna tiden. Långt nere i magen kändes det som om den oförtjänta och tillfälliga tryggheten bara var till låns. Det var den också.

Hade hon låtit sig bli med barn för att hålla kvar det som inte var hennes? Det sa i alla fall Kirre. Hon visste inte längre, och det spelade ingen roll heller. Han hade skrikit åt henne, slagit henne och kört ut henne på gatan när hon berättade för honom att hon var med barn. På sätt och vis förtjänade hon det ju, för visst var det slarvigt! Han hade

sagt att han tänkte i alla fall inte försörja någon unge, och inte henne heller förresten.

Den kvällen kunde hon gråta riktigt ordentligt. Tårarna blandade sig med regnet och allt blev vått och ljummet. Hemlösheten i livet och hemlösheten i staden flöt ihop, och den inre tomheten började fyllas med ångest. Hon måste få något i sig som dämpade. Vem hade något hemma i kväll? Kunde hon få sova någonstans.

Hennes liv som denna natt. Var det lönt att fortsätta? Hur skulle hon klara sig? Den totala övergivenheten rann över kinderna, och de blanka kullerstenarna speglade tillbaka gatlyktorna i millioner små ljuspunkter. Fanns det något ljus för Lise?

På den där bänken fattade hon sitt livs första egna beslut. Hon skulle leva vidare och hon skulle bli mamma. Kirre skulle finnas för henne även om han inte ville.

Den välbekanta huvudvärken började komma och Lise återvände till nuet i det vita rummet. Barnet hade kommit ut och hon hade fått känna på honom ett tag. Kladdig och röd var han, men hel. En hel liten människa med alla tår som han skulle ha. Håret var ljust och blankt och han såg så märkligt välkammad ut. Och han var hennes egen. De hade båda fötts på ett sätt. Hon hade fötts till mamma, och det var ett under större än de flesta. Hon var mamma. Hon var något! Jag, Lise, mamma till Kirre. Även om det stack till där nere av stygnen så kändes det varmt och mjukt på något sätt. Bara hon kunde få vara i fred med sin mjukhet ett tag. Huvudvärken var inte så farlig, och den luftiga känslan av att stå vid början av något ville hon hålla kvar. Hon visste att den skulle försvinna så fort någon av

personalen kom in. Deras kravögon och deras menande blickar till varandra då de tog emot henne när hon kom in.

En dam från bussen hade hjälpt henne att komma till sjukhuset, då vattnet gick och hon själv inte riktigt fattade vad som hände. Hon brukade ju inte kissa på sig, och när den främmande kvinnan såg hur det var fatt, bad hon busschauffören ringa efter en taxi, och så följde hon med i bilen. Lise mindes hur hon hade sett henne i ögonen utan att vika undan. Hon hade betalat taxin ur sin egen börs och sett till att personalen tog hand om henne.

Hon tittade in till Lise innan hon gick. Sa att hon måste skynda sig till jobbet. "Lycka till nu lilla vän", sa hon. Tänka sig, att bry sig så mycket.

Personalen tog ju hand om henne. Litet hårdhänt i sin förtvivlan över denna flicka som skulle föda barn fast hon bara var ett barn själv, och dessutom påverkad.

Deras ögon såg ju det som de inte fick se. De såg det som Lise fick blunda sitt hårdaste för att inte släppa fram själv. Det barnet skulle inte få det lätt... Men Lise måste ju ha kvar Kirre annars blev hon ju inget själv. Nu kunde hon smaka på sin nyvunna identitet och känna hur den rann in i henne. Mamma.

Skulle hon ringa till sin egen mamma? Skulle hennes mamma alls bry sig om att hon hade blivit mormor. Man vet inte. Hon har ju också blivit något som hon inte var innan. Så många som blev något för att lille Kirre blivit född. Han började sitt liv bra. Gav henne något stort och nytt.

Ja, hon skulle ringa till mamma i den andra staden.

Nu kom de in med Kirre i en liten filt. Kravögonen hade litet ljus i sig och kvinnan sa vänligt: "Här kommer din fina lilla pojke."

— Kirre heter han, sa Lise. Han heter Kirre efter sin pappa.

Kvinnan såg på barnet och frågade Lise, utan att se på henne, om inte pappan skulle komma och träffa sitt barn.

— Nej, han ville inte ha honom, svarade Lise utan att se upp.

Barnet var så mjukt och lent. Det silvriga håret kändes som silke. Mormor hade haft en duk en gång med svarta fransar. De hade varit så mjuka. Så kändes Kirres hår. Han luktade gott. En stilla frid, en salighet fyllde Lise och hon berättade gång på gång för Kirre att det var hon som var hans mamma, ingen annan.

Visst hade det gjort ont, men det var en kroppens smärta, och det är så befriande med det onda, som man vet var det finns — och varför det finns. Det andra onda, inuti, som man inte vet var det sitter och inte kommer undan utan att ta nåt, det är mycket värre.

Det var nästan skönt när det tog i som värst, även om hon fortfarande var dimmig av fyllan.

Tänk att Anton, den gamle token, hade gett henne så mycket den kvällen. Han kanske trodde att hon skulle stanna hos honom med sin stora mage. Tabletter hade hon inte tagit på hela tiden. Det hade mamma i alla fall lärt henne: Blanda inte, tös! Håll dig till en sort!

Hon hade verkligen försökt att hålla sig nykter. Barnmorskan på mödravårdscentralen hade sett henne rakt i ögonen och frågat allvarligt om hon missbrukade något.

— Nej, inte så ofta, hade Lise svarat.

— Din mamma ser väl till att du får ordentligt med mat nu när din baby behöver nyttig mat för att växa och vara frisk.

Lise hade svarat att det gjorde hon nog. Hon ville inte oroa den snälla kvinnan, som såg henne rakt i ögonen.

Nu kom de och hjälpte Lise att få rena kläder. Sedan skulle hon upp ur sängen. Tack och lov att fyllan var över. Det rann ur henne, varmt och mjukt ur underlivet då hon reste sig upp. En stor binda hade de satt på henne, och det var ju tur.

Kirre låg i en liten platsäng på hjul, och den fick hon skjuta framför sig på väg till salen. Bra att ha något att hålla sig i. Det gick långsamt. Detta liv i hennes liv fick inte gå för fort. Det rann ur henne igen.

Kvinnan som gick med henne gick ett halvt steg före som för att skynda på Lise. Men det hjälpte inte. Lise hade blivit någon, och hon tänkte ta sig tid för sin vandring mot rummet dit de var på väg. Kvinnan såg sig över axeln, stannade upp litet och tittade på barnet.

— Så vackra ögon han har. De är precis som dina, Lise.

Lise stannade helt. Hade hon hört rätt? Det rann igen. Hade kvinnan sett hennes ögon och inte bara den trasiga tomheten som var Lise? Självt hade Lise bara kunnat se det fjuniga håret, samma färg som Kirres.

— Ja, tänk att han har så fina ögon. Tänk att jag hade något fint åt honom!

Det var fyra sängar i salen. Kvinnan, som hette Elisabeth och som var biträde, hade berättat att Lise skulle få stanna ett par dagar eftersom hon inte hade någonstans att bo. Kuratorn skulle komma och prata med henne i morgon. Två sängar var lediga och Lise fick den närmast fönstret, och det var hon glad för.

De dagarna på sjukhuset levde Lise och Kirre som i en dröm.

Det sög i magen, inte bara för att livmodern drog ihop sig, som syster förklarade, utan det började suga och dra efter något starkt. Men ändå. Så rent det var. Inuti och utanpå. Man var någon. Kravögonen fanns där, och Lise visste att hon inte kom undan, men där fanns också mjuka händer som hjälpte henne med bröstet.

De andra kvinnorna såg henne inte i ögonen. På något underligt sätt kände Lise, utan att förstå varför, att hon för en gångs skull i sitt liv hade något som liknade ett övertag. Man fick inte stanna mer än en dag numera om det inte var något fel. De andra kvinnorna hade inte sina barn hos sig. De låg i kuvöser på en annan avdelning, och kvinnorna pumpade ut mjölk, litet gult i botten på flaskan, så att deras barn skulle få "de dyrbara dropparna". Det fanns mer än en betydelse på "dyrbara droppar".

Någon grät på nätterna. Männen kom och tröstade.

Men Lise hade Kirre hos sig. Luktade på hans rena kropp. Bytte blöjor och gav honom bröstet.

Det var första gången i livet som någon avundades Lise. Ögonen på de andra kvinnorna rörde henne inte.

Kuratoren kom klockan tolv den andra dagen. Man kunde tydligen lita på att de passade tider här.

Lise fick berätta och kuratorn såg henne i ögonen. Orolig blick, men hon brydde sig.

Om mamma, som sa att det var det löjligaste namn hon hade hört. Och just nu kunde hon inte komma och hälsa på. Och socialen fick väl ordna bostad till henne.

Om Kirre, som hade en ny tjej och inte ville veta av henne och barnet.

Om pappa, som hade stuckit när Lise var fyra år. Hon hade träffat honom en gång sedan dess, och då hade han

haft tre kompisar hemma. De hade druckit en hel del och ville kladda på Lise. Då sa pappa ifrån.

— Rör inte min flicka! Så många gånger Lise tänkt på det. Så fint det kändes då.

Om mormor, som hade funnits för Lise då mamma försvann och var borta flera dagar. Mormor med de snälla ögonen och de mjuka händerna. Utan mormor hade Lise nog inte orkat med skolan och kamraterna som föraktade henne och slog på henne. Mobba sa man numera. Mormor var barndomens ljus. När mormor dog fick Lise klara sig själv. Då var hon tretton år och flyttade till staden.

Om hennes fröken i tredje klass, som hade gett henne kläder som hennes egna barn hade vuxit ur. Den enda i skolan som hade sett henne. Den enda som hade låtit Lise gråta tills all gråt var slut, då de andra flickorna gömt hennes trosor efter gymnastiken.

Om Jenny, som hon hade träffat på stan, och som lät henne bo på en madrass på golvet. Utom när hon hade karlar med sig hem. Då fick Lise vänta ute i trappan.

Om Ludde som först hade bjudit henne på sprit och sedan utnyttjat henne för egen del och för andra. Hon hade tjänat sitt uppehälle i alla fall. Hos Ludde bodde hon i nästan ett år. När hon flyttade var hon redan beroende av alkohol. Femton år gammal.

Om den snälla Iris på frälsis. Hos Iris kunde man sitta och vila ut. Iris såg på en, och hon hade inga kravögon trots att hon gav så mycket. Soppa och säng, rena lakan och ro.

Kuratorn hade tid att lyssna så länge. Hennes ögon blev blanka ett tag, hon sjönk ihop liksom och vände ansiktet mot Lise. Så ryckte hon till, drog tillbaka ansiktet och ögonen och suckade lätt. Hon blev kurator igen.

— Vad ska vi ta oss till med dig och Kirre, tycker du?

— Jag vet inte. Jag vet bara att vi ska vara ihop, han och jag.

— Du kan inte ha hand om honom om du börjar dricka igen. Ett litet barn behöver så mycket trygghet.

Som om hon inte visste det. Som om hon inte visste hur mycket trygghet ett barn behöver!

— Vet du hur man tar hand om ett litet barn, Lise?

De fortsatte länge. Lise glömde aldrig i hela sitt liv den kuratorn. Hon kom inte ihåg namnet, men det var ju inte viktigt. Hon kom ihåg hur en människa inte vek undan. Hur hon frågade och frågade tills Lise själv kom underfund med vad hon ville. Det fanns ett hem för unga mammor där man kunde få bo den första tiden. "Solskenet" hette det. Så märkligt namn. På Solskenet bodde de som kom från samhällets skuggsida. De som inte hade någon annanstans att ta vägen.

Lise fick hjälp att klara av amningen, blöjorna, tvätten och hygien. Men de långa nätterna då Kirre skrek, dem fick hon klara själv. De ensamma kvällarna då de andra somnat, dem fick hon klara själv. Suget efter spriten, det fick hon klara själv.

Lise stannade längre på Solskenet än man vanligtvis fick. Kuratorn från sjukhuset och socialsekreterarna bollade "fallet" mellan sig och visste varken ut eller in. Flickan hade ingenstans att ta vägen, och frågan var om hon kunde klara sig själv med barnet.

Månaderna på Solskenet blev kanske den bästa tiden i Kirres liv. Lise fick inte särskilt mycket kontakt med de andra mammorna av den enkla orsaken att hon inte kunde tänka sig att någon av dem skulle vilja ha kontakt med henne. Hon iakttog dem på avstånd när de ammade sina

barn samtidigt som de läste tidningarna som de hade skaffat sig. De erbjöd Lise att låna tidningarna, och det gjorde hon gärna. Att läsa om andras kärlek och passion var ju ingen dålig verklighetsflykt. Det var alltid lyckliga slut på historierna.

De andra mammorna gick ut på promenader med sina barn, men Lise stannade helst "hemma".

Hon fick hjälp att skaffa litet nya kläder till sig själv och kläder till Kirre. En riktigt fin barnvagn fick hon också, och när den var inköpt gick Lise ut då och då. Man fick inte röka inne, så hon fick gå ut för att röka. Då hon någon gång tog sin samman och gick en längre promenad till stadens park, såg hon andra mammor prata med varandra, men det föll henne aldrig in att ta kontakt med någon.

Det utanförskap hon levt i under hela sitt liv var så självklart för henne, och det självförakt hon bar på präglade hennes syn på sig själv som en som aldrig hörde dit. På något sätt hade hon skaffet sig ett livsberättigande sedan Kirre var född. Han var ju faktiskt helt beroende av henne. Hon måste hålla sig kvar i livet för hans skull.

Under den här tiden av större yttre trygghet än Lise någonsin hade upplevt i hela sitt liv, orkade hon då och då att tänka tillbaka på sitt korta och svåra liv.

Hon hade aldrig funderat på eller känt efter vilka egna behov eller känslor hon hade. För henne hade det handlat om att vara på helspänn så att man klarade sig från stryk eller från annat som gjorde ont. Så osynlig som möjligt skulle man göra sig. Det hade Lise blivit riktigt duktig på. Att sitta ihopkrupen under köksbordet där ingen såg henne, eller kom ihåg att hon fanns. Ibland knep hon ihop ögonen det hårdaste hon kunde för att slippa se. Tänk om man hade kunnat knipa ihop öronen också!

När de somnade eller domnade av, kunde man krypa fram och se efter om det fanns något att äta. En gång hade hon inte hittat något annat än ett paket kalaspuffar. Det hade hon levt på i två dagar.

Mammas bekanta kunde komma när som helst på dygnet. Inte ens på toaletten kunde man vara säker på att få vara i fred.

När Lise var fyra år och mamma och hon var på "kontroll" föreslog damen i den vita rocken att Lise skulle börja på dagis. Det blev en underbar tid för Lise, men den blev kort.

Mamma kunde ju inte passa tiderna, och någon gång fick Lise följa med en av fröknarna hem, för de kunde inte hitta mamma någonstans. Mormor kom för det mesta och hämtade henne sedan, men mormor hade ont av kärlekskramp och orkade inte så mycket.

Hon hade ju förstått att det underbara att få vara på dagis och leka med de fina sakerna, när ingen annan ville ha dem förstås, att det inte skulle kunna fortsätta. Det var för bra för att vara för Lise.

På Solskenet kom dessa tankar fram, och hon kunde känna att det lilla värdelösa barnet som var hon fanns kvar därinne. Fast hon var så liten och värdelös måste hon nu klara av livet med Kirre.

Kuratoren kom och pratade med henne igen. Det var bra.

Hon frågade om Krister Svensson, som det stod på papperet, var Kirres pappa, och det var han ju.

— Finns det ingen annan som kan vara pappa till Kirre?

— Nej, det var Lise säker på. När hon hade varit ihop med Kirre hade det inte funnits någon annan. Hon hade inte ens gått på gatan då. Hon var säker.

— Vi har pratat med Krister, och han säger att det kan vara många som är pappa till ditt barn.

— Han ljuger. Det var bara han då.

—Ja, då får vi väl ta några prover för att säkerställa faderskapet.

Lise förstod inte varför det skulle vara nödvändigt. Han ville ju i alla fall inte ha med henne och Kirre att göra.

Kuratorn förklarade att det dels hade att göra med underhåll, pengar, och att det dels hade att göra med att Kirre har rätt att få veta vem hans pappa är, när han blir större.

Det kunde Lise förstå.

De hjälptes åt att fylla i papperen så att Kirre säkert skulle komma att heta Kirre. Kuratorn frågade försiktigt om hon inte hade ändrat sig, om pojken skulle heta Kirre.

Så kom den svåra frågan upp om vart Lise skulle flytta när hon inte kunde stanna på Solskenet längre. Själv visste Lise ingenting. Hon hade hela tiden skjutit undan den frågan och litat på att någon skulle ordna något åt henne.

Kuratorn sa att hon skulle kunna få en liten lägenhet som det sociala skulle betala åt henne. Hon skulle få socialbidrag och barnbidrag. Det blev inte mycket, men hon skulle kunna klara sig på det om hon var sparsam.

Hon undrade om inte Lise hade funderat på att flytta hem till mamma. Lise ville ju inte göra den snälla kvinnan mer bekymrad för henne, så hon berättade inte hur omöjligt det var. En liten fnissig tanke flög genom hennes huvud: Kirre och hon kunde ju inte sitta båda två under köksbordet.

Hennes mamma hade berättat för henne om och om igen vilken katastrof det var när hon märkte att hon var med barn, och vilken förfärlig börda det hade varit att ha Lise

till dotter. Genast efter förlossningen lät hon sterilisera sig så att hon aldrig mer skulle behöva gå igenom att föda och "fostra" barn igen.

Tanken på att komma hem till mamma med Kirre var så omöjlig att Lise nästan blev full i skratt.

En liten egen lägenhet. Ett eget bo.

— Hur blir det med möbler? Jag har inget utom mina kläder och det jag har fått här.

Jo, det fanns pengar man kunde få för att köpa möbler.

De bestämde tillsammans att Lise skulle bo kvar två månader till på Solskenet och att hon under den tiden skulle tänka igenom vad hon behövde. En av personalen skulle sedan hjälpa henne att köpa det allra nödvändigaste så att Kirre och hon kunde flytta till Nybacken, ett ganska nybyggt område i utkanten av staden.

På Solskenet hjälpte man gärna Lise. Hon ställde aldrig några krav och var så försynt att man tyckte att hon var lätt att ha att göra med.

Bland personalen undrade man om hon inte kände sig ensam. Någon inledde samtal med Lise, och då svarade hon på frågor men gjorde inget själv för att skapa kontakt.

Ensamheten och utanförskapet hade alltid varit Lises liv, så det var helt naturligt för henne.

Amningen fungerade bra. Hon hade gott om mat åt Kirre. Hon njöt av att amma honom och känna att hon gav honom något som ingen annan kunde ge honom. Banden blev starkare.

Han skrek varje natt, och hon gick upp och bar honom tills han somnade i hennes armar.

Lise oroade sig inte för att bo ensam med honom. Det enda som oroade henne var att han inte alltid skulle vara så liten och hjälplös.

Under Lises sista vecka på Solskenet fyllde hon sjutton år. Personalen kom och sjöng på morgonen, och de hade bakat en tårta som de satt 17 ljus i. Det var första gången i sitt liv Lise hade fått en födelsedagstårta. Tårarna kom i ögonen, och det var inte ofta numera. Sedan hon grät den där natten för ganska precis ett år sedan hade hon inte gråtit på riktigt. Snyftningarna inuti fanns ju hela tiden, men de kom inte ut.

Lise hade sällan några starka känslor numera. Det var bara Kirre som kunde få det att kännas varmt inne i henne. När han låg och snusade bredvid henne eller när han åt från hennes bröst. De snälla människorna på Solskenet gjorde så mycket för henne, men hon visste ju att hon inte fick bo kvar. Efter henne skulle nya kvinnor och flickor komma med sina nyfödda, och hon skulle bara vara en i raden för dem. Det var Lises vanliga sätt att skydda sig numera, att inte låta sig känna för myscket. Det gjorde i alla fall så ont när man skulle skiljas från dem så då var det bättre att inte bry sig alls. Hon tillät sig att bli ett "fall" för dem.

Födelsedagen blev en överraskning för Lise. Inte bara att de hade tagit reda på att hon fyllde och bakat en tårta. Hon blev själv förvånad över att tårarna kom i ögonen. De hade till och med presenter till henne. En stor låda med rött papper. Tung var den. Förväntningarna pirrade till i henne och genast ringde en varningsklocka. Inte vänta sig något! Då behövde man inte bli besviken.

Aldrig skulle hon glömma den julen då pappa kom och hälsade på på själva julafton. Han hade haft med sig ett lika stort paket till Lise. Hon hade önskat sig en stor docka, som fanns i skyltfönstret i leksaksaffären. Oj, vad hon

önskade sig den dockan. Hon hade visat den för mamma en gång när de gick förbi, och mamma hade svarat: "Jo, det kan jag tro att du vill ha den!"

Så kom pappa med det stora paketet och hjärtat började slå av förväntan. Mamma hade nog berättat för pappa att Lise önskade sig dockan. Hon sparade det stora paketet till sist för att dra ut på det härliga. Vantarna från mormor var varma och härliga. Mamma hade köpt ett paket med tio par trosor och det var ju bra att ha. Så fick hon en anteckningsbok med en penna som glittrade och en liten handväska.

När hon till sist öppnade det stora paketet, fanns det en mindre kartong inuti, och en ännu mindre kartong inuti. Så fortsatte det. Till sist var det bara en pytteliten kartong och i den låg en pennvässare.

Som pappa skrattade! Han vek sig av skratt: "Där lurade jag dig allt!" Och Lise blev alldeles tom och fick vända sig bort för att inte visa hur hakan darrade. Hon fick ju inte göra pappa och mamma ledsna. Sedan dess visste Lise att man aldrig skulle vänta sig något.

Men nu hade hon öppnat den lilla asken som Rosemari gett henne. Där var en korkskruv, och det var verkligen en bra sak att ha i det nya hemmet.

Annika hade köpt en grytlapp, och det var ju också bra.

Så det stora paketet. När det granna röda pappret var borta och fint ihopvikt såg Lise att det var en låda från IKEA. STARTPAKET stod det. Och det var en hel skattkista. Inte hade Lise funderat på hur hon skulle laga mat till sig och Kirre, men det hade de andra tänkt på. Tallrikar och bestick, potatisskalare och konservöppnare, glas och kastruller ... Hela golvet blev fullt av nya, fina saker.

— Är detta till mig? Ska jag ha allt detta?

— Det är till dig och Kirre sa den snälla människan. Från oss här på Solskenet.

Tårarna gick inte att hejda. Lise lät dem rinna, och grät ut, över alla de bortglömda födelsedagar hon upplevt. De andra förstod. Märkligt nog. De försökte inte trösta och inte frågade de varför. De bara stod och log bland alla grejorna på golvet. De visste att det var en viktig stund.

Senare i livet skulle Lise upptäcka att de gånger hon tillåtit sig att gråta var milstolpar i livet, då hon lärt sig något, ont eller gott, om människorna.

En av personalen, det var nog Sonja, följde med till lägenheten flera gånger och hjälpte Lise att få i ordning. Lise ville inte ens lära sig vad de hette i personalen, så att hon sedan inte skulle veta vem det var hon saknade.

Lise skrev upp allt det som hon upptäckte att hon behövde på en lapp. Dammsugare var ju en dyr sak, men Sonja sa att om hon skulle kunna hålla snyggt omkring sig så behövde hon det. TV var nog också bra för henne, när hon nu skulle vara hemma varje kväll hos Kirre. Det var ett bra sällskap.

Lakan och handdukar, en liten duk och gardiner. Det blev så mycket. Lise visste ju att hon inte var värd allt detta, men Sonja tyckte visst att hon skulle ha så mycket fint.

En liten spjälsäng åt Kirre. Den var alldeles för stor, men Sonja sa att innan du vet ordet av så har han vuxit i den. Det ville inte Lise höra.

Det var inte så svårt att flytta från Solskenet när man hade något så fint att flytta till. De sa att hon gärna fick komma och hälsa på, så ofta hon ville. Det var ganska långt att gå, men Sonja sa att Kirre behövde komma ut i friska

luften mycket, så hon tyckte att det var en lagom promenad.

Sonja hade också sagt flera gånger att Lise inte borde röka inomhus för att Kirres lungor inte mårde bra av rök. Det fick hon väl se hur det blev med det. Det var ju i alla fall hennes eget hem.

Kapitel 2

Den första oktober flyttade Lise och Kirre till Nybacken.

Lise kände sig överkligt ren. Alla de nya sakerna som luktade rent, och hon själv var ren utanpå och inuti. Inte en fylla sedan Kirre föddes.

En ny epok hade börjat och det var inget fel på början.

Hon hade tillräckligt med pengar för att köpa mat åt sig själv. Dagarna gick fort till att börja med, för det var mycket att flytta in i skåpen, och hon gick långa promenader med barnvagnen och lärde sig att hitta i Nybacken.

Sonja hade pratat med henne flera gånger om att hon kanske behövde ha telefon, men det tyckte inte Lise. Vem skulle hon ringa till? Och det kostade ganska mycket pengar. Mamma hade alltid klagat över att telefonsamtal var dyra. Om hon behövde ringa så fanns det en telefonkiosk bredvid affären.

Kirre sov numera nästan hela nätterna, och Lise började komma in i rutinerna.

En dam från barnavårdscentralen kom och hälsade på när Lise och Kirre hade bott i lägenheten i två veckor. Hon

berömde Lise för att Kirre var ren och fin. Damen talade om för Lise att det var viktigt att prata mycket med Kirre och att han fick ligga på golvet och se sig omkring.

Kvällarna blev långa, och det var tur att Lise hade TV:n. Det fanns en centralantenn i huset så att Lise kunde få in nio kanaler. Hon köpte en tidning på fredagen, för då fanns veckans TV-program, och så funderade hon ut under dagen vad hon skulle se på kvällen.

November kom och hösten var blåsig och kall. En dag då Lise var på väg ut med vagnen mötte hon Anki nere i porten. Anki var ganska mycket äldre än Lise, men hon började genast att prata. Anki hade en liten pojke på fyra år, och de bodde två trappor under Lise och Kirre. Anki hade "mycket på gång", som hon sa. Lise hade inte pratat med någon utom damen från barnavårdscentralen och kassörskan i affären sedan hon flyttade in, och hon var själv förvånad över hur roligt det var att prata med Anki. Lise skulle gå till affären, och de bestämde att hon, när hon kom hem igen, skulle komma ner till Anki och dricka kaffe.

Lise skyndade sig till affären. Hon slängde in varorna innanför dörren och tog upp Kirre ur vagnen och kilade ner till Anki.

Anki hade kaffet klart, och ett kexpaket stod på bordet. Där stod också en flaska konjak. Lise hade inte druckit något starkt sedan den natten då Kirre föddes. När Anki bjöd så tackade Lise inte nej. Det var gott med kaffe, men Lise övergick snabbt till konjak. Anki skrattade åt Lise för att hon drack så fort. "Det var visst inte så dumt det där!"

Det blev många glas och många timmar. Kirre skrek för att han hade bajsat på sig, men Lise brydde sig inte om det. Han fick bröstet och blev tyst en stund. Anki bytte på honom till slut.

När flaskan var slut och det var alldeles mörkt ute tyckte Anki att Lise skulle gå hem till sig. "Du kan ju komma tillbaka i morgon."

Lise tog hissen upp, och det var lummigt och varmt inuti henne. Då hon öppnade dörren snubblade hon över varorna som hade legat där sedan hon varit och handlat. Kirre slog sig då de ramlade, och han grät länge. Hon satte in hela kassen i kylan, gav Kirre bröstet igen och somnade sedan med kläderna på framför TV:n.

Morgonen därpå vaknade Lise av att Kirre skrek värre än han brukade. Hon kände den äckliga smaken i munnen och den bekanta värken i huvudet. Svart, tungt över pannan och suget i magen.

Kirre var genomblöt och hungrig. Han hade nog skrikit länge. Hela sängen var blöt och alla hans kläder. Lise fick ta av honom allt och ta fram rena kläder. Det var de sista rena. Så fick han bröstet till slut och sög länge. Men då och då släppte han bröstet och grät. Lise märkte att han ryckte till när hon rörde vid hans ena ben.

Den dagen blev inte bra. Lise visste ju att Kirre var det viktigaste för henne, eller att hon var det viktigaste för Kirre. Hon älskade honom — eller vad det nu var hon kände. Men tanken på Anki och spriten fanns hela tiden där. Lise begrep ju att Anki skulle vilja ha något tillbaka av henne. Man bjöd ju inte på en hel flaska konjak utan att vilja ha något tillbaka. Men Lise visste inte vad hon skulle tro. Hela dagen pendlade hennes tankar mellan att vara mamma och att vara Ankis kompis.

Och Kirre skrek.

På eftermiddagen stod Lise inte ut längre. Han hade ju ingen att fråga. Jo, hon kunde ju gå till Solskenet och fråga Sonja. Men det var långt att gå. Lise stängde dörren om

Kirre för att slippa höra gråten. Hon stod länge ute i farstun, men sedan bestämde hon sig för att ta med Kirre till Solskenet och prata med de snälla kvinnorna där.

Hon hade nu inga rena kläder att ta på Kirre. Hon hängde upp de nerkissade kläderna från natten så att de åtminstone skulle vara torra när hon kom hem.

Det var långt att gå, men det gjorde Lise gott med den friska luften. Hon kände hur höstluften var lätt att andas, och hon tänkte inte så mycket på Anki nu. Kirre somnade småstunder i vagnen, så han fick också vila sig.

Väl framme stod Lise en stund på trappan. Hon ringde på för att få hjälp med att ta in vagnen. Sonja var där som tur var. Lise ville krama om henne av glädje och lättnad, men varningsklockan ringde igen. Inte fästa sig vid någon! Man blir bara besviken!

Sonja blev riktigt glad när hon såg Lise och Kirre. Hon hade känt stor oro för den unga mamman och fruktade det värsta. Nu stod hon där med rosor på kinderna och med sitt lilla barn i famnen. Kirre skrek, och det var inte det vanliga hungerskriket.

— Hur är det fatt lille vän? sa Sonja till Kirre.

Han skrek allt värre. Sonja tittade i stjärten. Inte ont där, men när hon särade på hans ben för att ta av blöjan, ryckte han till och skrek ännu värre.

— Har han gjort sig illa? sa Sonja.

— Jag tror att han har ont i benet. Du har väl inte tappat honom, Lise?

— Nej, det har jag inte. Lise tänkte tillbaka på gårdagen. Hon kunde ju inte tala om för Sonja om fyllan och Anki. Så kom hon ihåg matkassen som hon hade snubblat på. Både hon och Kirre hade ju ramlat.

— Jo, jag ramlade, snubblade på matkassen, igår kväll. Den var alldeles innanför dörren och jag såg den inte. Jag höll i Kirre och ramlade.

— Hade du ställt kassen innanför dörren?

— Ja, jag hade bråttom ner till en granne som bjöd på kaffe.

— Så roligt Lise att du har fått kontakt med någon i huset. Men jag tror att Kirre har gjort sig ordentligt illa i benet. Du måste ta honom till doktorn. Jag ska se om jag kan följa med dig, Lise. Vänta ett tag.

Sonja var borta en liten stund, och sedan ringde hon flera telefonsamtal. Till slut tog hon på sig kappan och bad Lise att ta Kirre i famnen. De kunde låna en bil, så vagnen behövde de inte.

Då de kom fram visade Sonja vägen och berättade för kvinnan i luckan att barnet hade gjort sig illa och att de behövde träffa en doktor genast. Lise kände sig så lättad, men hon såg noga på hur Sonja gjorde. Hur säker hon var då hon talade om att de inte kunde vänta så länge. Hur hon sa att avgiften skulle faktureras. Hur hon var sådan som Lise ville vara...

Kirre blev röntgad och det visade sig att hans vänstra ben var brutet på två ställen. Men det var en "fint" brott, så att benen inuti låg rätt. Benet behövde gipsas för att det inte skulle göra så ont och för att benet skulle läkas på rätt sätt.

Utmattade kom de tillbaka till Solskenet, och Sonja körde Lise hem. Vagnen fick rum bak i bilen. Lise hoppades att Sonja inte skulle följa med upp. Det luktade illa i lägenheten av de smutsiga barnkläderna, och hon hade bara slängt ifrån sig kläderna från igår.

Men Sonja följde med upp. Hon såg de små plaggen som stinkande hängde över stolsryggarna. Sonja såg mycket mer än Lise förstod.

— Här behöver visst städas och tvättas, sa Sonja. Hon fyllde diskbaljan med varmt vatten och tvättmedel och tvättade upp alla smutsiga barnkläder som hon kunde hitta i lägenheten.

— Det är noga att du sköljer minst fyra gånger när du tvättar för hand, sa Sonja. Annars kan Kirre få ont av de starka tvättmedlen.

Sonja tog med all den blöta tvätten till tvättstugan och lade in allt i torktummlaren. Sedan tog hon itu med lägenheten. Lise hade plockat undan alla sina kläder som låg utspridda. Hon hade också plockat fram dammsugaren.

Sonja tänkte få fram något att äta åt dem och såg hela kassen i kylan. Mat blandat med mensskydd och hårschampo. Sonja såg och registrerade. Det fanns några ägg så att hon gjorde en omelett till dem båda. Då tvätten var torr hämtade de upp den, och Kirre sov sedan länge gott. Sonja såg Lise i ögonen länge. Hon sa inget.

Lise blev sittande. Hon skulle ju kunna springa ner till Anki ett tag medan Kirre sov. Men dagen hade varit så omtumlande för henne. Hon hade förstått att det ansvar hon hade för Kirre skulle bli tungt. Någonstans inom sig visste hon också att Kirre skulle bli lika ensam och övergiven som hon själv hade blivit. Hon ville det inte, men hon hade känt krafter inne i sig som hon visste att hon inte kunde stå emot. Tankarna snurrade runt Anki. Vad skulle Anki vilja ha av Lise? Vad var det som Anki hade omkring sig? Varifrån kom flaskorna? Vad ville Anki ha av en så värdelös som Lise?

Sonja var mer bekymrad än på länge. Hon visste att Lise inte var hennes "fall" längre. Det var viktigt att lämna de avslutade ärendena för att orka med alla de nya. Men Lise hängde i luften. Den socialsekreterare som Sonja hade lämnat över till var överhopad av ärenden, och de flesta var mycket allvarligare än Lises fall.

Ändå så visste Sonja att Lise befann sig vid ett vägskal. Pojken hennes var så fin, och hon hade klarat av honom så bra ända tills nu. Sonja funderade över om Lise verkligen hade ramlat. Hon hade sett läkarens lyftade ögonbryn då Lise hade berättat. Och varför hade hon ramlat i sin egen hall?

Det fanns inga flaskor i lägenheten. Ändå var det mycket som tydde på att Lise hade druckit. Vem var den nya väninnan? Sonja visste att det fanns en kvinna i samma bostadsområde som ägnade sig åt prostitution, och hon hade en pojke på fyra år, men hon skötte sig utåt, så de hade inte haft orsak att granska henne närmare.

Sonja skulle vilja hålla Lise under armarna ett tag till. Det var en rar flicka, osäker och utsatt, och oändligt ensam i livet. Samtalen som Sonja haft med Lises mamma fyllde henne med förtvivlan. Lise hade inte fått mycket med sig i livet när det gällde förebild i moderskapet. Hur skulle Lise kunna veta vad ett barn behöver. Hon hade ju sällan fått sina egna behov tillfredsställda då hon själv var barn. Kunde hon laga mat åt sig? Hur blev det när hon inte längre kunde amma Kirre?

Oron malde då Sonja körde tillbaka till Solskenet. Hon skulle ringa till kuratorn på sjukhuset. Den kvinnan var mycket tagen av Lises historia.

Anki skulle snart fylla 28 år.